

πῆ ὁ κριτικὸς τῆς γαζέτας πὼς τὸ ἔργο τοῦ κ. Τανάγρα ἢ τοῦ κ. Λαδόπουλου ἢ τοῦ κ. Ποταμιάνου εἶναι ἀκρῆτου γοητείας καὶ ὑπερόχου σκηνηκῆς πλοκῆς, δὲ χωραεὶ πιά ἀντίρρηση. Σοῦ ἀπαντᾷ, ἂν τύχη ἀντιλογία. — Κύριε, δὲν ξέρετε τί λίτε. Αὐτὸ τὸ ἔργο, εἶναι ἀκρῆτου γοητείας καὶ ὑπερόχου σκηνηκῆς πλοκῆς. Τὸ λίει ἡ 'Ακρόπολις».

Νοιώσατε τώρα γιατί δὲν ὑπάρχει σ' ἐμᾶς ἐδῶ κοινό, μὲ γνώμη ἀνεξάρτητη, φωτισμένη, δική του ;

Ὁ «Νουμάς» μὲ τίς τόσο φιλόξενας στήλες του, μὰ καὶ τόσο στενὲς γιὰ τὸ πλατὺ ἔργο του, δὲ θὰ εἴταν ἀρκετός, σὲ μιὰ ἀναλυτικὴ κρίση γιὰ ὅλα τὰ πρωτότυπα ἔργα ποὺ παίχτηκαν τοῦτο τὸ καλοκαίρι ἐπὶ θερινὰ θεάτρα. Γιὰ τοῦτο πρέπει νὰ περιοριστοῦμε σὲ γενικὲς γραμμὲς.

Τὸ «Ἐπιμερώνει τοῦ κ. Κεζαντζάκη, ὅσο κι ἂν εἶχε μὲ τὸ τεχνικὸ μέρος του τὴν κρίση τοῦ Παντελίδου, ἔπεσε ἐπὶ τοῦ παίζιμῶ του πολὺ. Ἐμεινε μονάχα ἡ ἀσάλευτη γνώμη πὼς ὁ συγγραφεὴς εἶναι ποιητής, τόσο πολὺ ποιητὴς ποὺ τρώει τὸ δραματικόν. Πράγμα ποὺ δὲν παρατηρήθηκε ἐπὶ τὴν «Χίμαιρα» τοῦ κ. Νέη. Ὁ κ. Νέης εἶναι πολὺ κακὸς ποιητὴς, ὁμῶς ἐπὶ τὸ ἔργο του αὐτὸ φάνηκε ποιητὴς ὑποφερτῆς, καὶ δραματικὸς ὄχι τόσο ἄτεχνος. Τὸ μαξιλάριμα τοῦ ἔγινε, πρέπει νὰ πῆσῃ ὁλόκληρο ἐπὶ τὴν ἀμάθεια καὶ ἐπιπολαιότητα τοῦ κοινού, τοῦ σεργάμενου ἀπὸ τὴ μύτη, ἀπὸ τὴ δημοσιογραφία μας. Αὐτὴ τὸν ἐγελοιογράφησε σὲ διάφορες ἐποχές, τοῦ φόρτωσε διάφορα ἀστῆρα ἐπὶ τὴν ῥάχη του, καὶ ἐπὶ τέλος δὲ ρεκλαμάρισε τὸ ἔργο του, ὅπως ἄλλα. Ἴσως ἡ «Χίμαιρα» ἔπρεπε ἀπὸ ὅλα τὰ φετινὰ ἔργα νὰ μαξιλαρωθῆτε τελευταῖο.

Ὁ «Ἀρχιτέκτων Μάρθας» ἔσυρε γενικὸ τὸ θαυμασμὸ τῶν κριτικῶν τῆς δημοσιογραφίας μας. Ἄν εἴγιναν μιὰ ἢ δύο ἐξαιρέσεις, τοῦτο βέβαια δὲν εἴταν ἀπὸ ἀνάγκη κριτικῆ. Καὶ τὸ χτύπημα δὲν εἴγινε παλληκαριστικόν, μὰ μὲ πλάγιον τρόπο, καὶ μὲ βήματα τρεμουλιασμένα, κι ὄχι ἴσως ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε. Ὁ «Ἀρχιτέκτων Μάρθας» ἔχει ἓνα μεγάλο ἐλάττωμα γιὰ νὰ μὴν πᾶμε ἐπὶ μικρὰ του. Δὲν εἶναι ἔργο ἐλληνικόν. Ὁ συγγραφεὴς του εἶναι χιλιεσπ-πρεασμένος ἀπὸ ὅλη τὴν ξένη δραματικὴ φιλολογία, καὶ μάλιστα κακοεπιπρεασμένος. Καθησὲ κ' ἐφτιαξὲ ἓνα πρᾶγμα ἀπίθανον, ἀκατανόητον, κι ἀκαταλόγιστον ἂν θέλετε. Μὲ μιὰ λέξιν ἀπίστευτον. Τέτοια ὑπόθεσις καὶ τέτοια λύσις δὲν εἶναι ζωντανή. Ἀδύνατον νὰ γίνῃ ἐπὶ τὴ ζωὴ. Τέτοιος διάλογος καὶ τέτοιαις ἰδέαις, ἀδύ-

νατον νὰ εἰπωθοῦνε ἀπὸ σημερινούς ρωμιοὺς: Ρωμιοὺς ἰννοοῦμε.

Ἄπ' αὐτὸ πῶς πολὺ ἔρχεται ἐπὶ τοῦ λογαριασμοῦ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Λαδόπουλου ἡ «Χαμένη Εὐτυχία» εἶναι τοῦλάχιστον ἔργο μὲ ὑπόθεσις τετάρτη πᾶτρα πιθανή. Στὸ σύνολόν του ὁμῶς ψευτολυρικό, ψευτοσαλονιστικόν, ψευτοσυγκινητικόν, καὶ σὲ πολλὰς μεριὰς ὁ διάλογος ἀνοηταίνει... Ἐπὶ μᾶς μένουσιν ἀκόμα τὰ τρία τοῦ Δεληκατερίνη: Ὁ «Τυφλοσοῦρτης», ἀστὸ Ράφι» κι ὁ «Λυχνιστάτης». Τὸ πρῶτον, δρᾶμα γραμμένο φαίνεται ἀπὸ τὸ συγγραφεὴ τὸ 1840. Δὲν πεῖραζει ἂν δὲν εἶχε γεννηθεῖ τότε. Τὸ δεύτερον κωμῆδία, κι αὐτὴ σύγχρονον μὲ τίς κωμῆδίας τοῦ Βλάχου καὶ τοῦ Νικολάρου. Τὸ τρίτον, «κωμικὸν παίγιον» σὲ στίχους, ποὺ τὸ σύνολόν του μυρίζει παλιότατον μούχλα.

Γιὰ τὸν «Ἀνθρωπο τῆς Ἡμέρας» τοῦ κ. Μωραϊτίνου, καὶ γιὰ τίς «Παναθηναϊκῆς» ἀνοστιῆς τοῦ ἔξυπνου κ. Τσοκόπουλου καὶ τοῦ καλαμπουριστῆ κ. Ἄννινου, νομίζομε περιττὸ νὰ μιλήσομε.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

Δὲν εἶναι ἡ ἀμορφία σου
ποῦ μ' ἔχει σκλαβωμένα
εἰν' ἄλλες ἀπὸ σένα
ὁμορφες πῶς πολὺ.

Μὰ μήτε κ' ἡ καρδιά σου
καὶ ἡ ταπεινότης σου
γεμάτες καλοσύνη
γνωρίζω ἓνα σωρὸν.

Τεῖναι ; Κεῖν δὲν ξέρω.
Μὰ ὅσο ὁ καιρὸς περνᾷ
ἐπὶ τοῦ μου φῶς σκορπᾷ
ἡ θύμησός σου ἀπῆ.

Μὲ κάνει νὰ ὑποφέρω
τὴ θλίψη ὅλου τοῦ κόσμου
καὶ ὁ πῶς τρανὸς καημὸς μου
ποῦ δὲ σὲ λημονῶ.

ΒΑΡΛΕΝΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΛΑΣΤΗΜΕΣ

Ο ΗΡΟΣΤΡΑΤΟΣ

— Περὶ μὲς ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ σάν πως
θὰ περνοῦσα μὲς ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία. Τὸ διά-
βα μου κα ἓνα δὲ θ' ἀφήκῃ σημάδι, κανένα!
Ἡ ζωὴ μου ἐδῶ ἐπὶ τῆς κᾶν κάποιον ὠ-

τὴν ἀντάρα δὲν εἴμουν περισσότερο κουρασμένη. Ὁ καιρὸς ὁμορφος ὁμορφος ὄξω, τόσο θεόγλυκος ποὺ σὰς θυμήθηκα καὶ παρκακάρηνα τὸ μικρὸ μου τὸν περιπατο ἀκκομπισμένη ἐπὶ τὸ μπράτσον τῆς Βιχτώριας. Ἄπὸ χτὲς τὸ βράδι δὲ μὲ πόνεσε ἡ φούσκα διόλου ἀκόμη καὶ τώρα ποὺ εἶναι ἡ ὥρα ἐξῆς παρά τέταρτον, δὲν πονῶ. Μὰ νὰ μὴν ἔχομε ῥόδο πὼς πέρασε, γιὰ τὸ ξέρω πὼς θὰ πονήσω. Τὴν πρᾶσκα ἐβή, θὰ πάω ἐπὶς δύο παρά τέταρτον καὶ θὰ μὲ φαινογραφῆσῃ τὸ ὑπόγαστρον, τὴν τρίτην μαζί σας, καὶ πιθανόν τὴ φούσκα. Θὰ δῆτε ὁμῶς καὶ τὰ δύο συστήματα, γιὰ τὸ πρέπει πολὺ προσεχτικὰ νὰ προχωροῦμε. Μιλήσανε καὶ γιὰ τὰ σπυριὰ μου, δηλαδὴ γιὰ τίς φαγοῦρες ἴσως ἐγὼ φταίω γιὰ τὰ σπυριὰ, ποὺ ξύνομαι. Ὁ κ. Χουίταρης λίει πὼς δὲν εἶναι τίποτα καὶ πὼς εἶναι ἡ ἀπὸ τὴν μπίρα ἢ ἀπὸ τὸ φαγητό; λίει πὼς ἀκόμη δὲ βρήκανε τὴν αἰτία κι ὡς τόσο πὼς τυχαίνουσε συχνὰ ἐπὶ τέτοια. Ὁ κ. Χουίταρης μὲ βώτησε ἂν τρώω καλῶς. Τοῦ ἀποκρίθηκα πὼς ἀπὸ τὰ δύο φαγιὰ, μεσημέρι καὶ βράδι, τὸ εἶναι πάντα καλόν, σὰ δὲν εἶναι καὶ τὰ δύο τους καλὰ. Σὰς ἐβγαλα τελέγραφο, σὰ φύγαμε ἀπὸ τοῦ κ. Χουίταρη, τόσο ποὺ εἴμουν χαρούμενη, γιὰ νὰ σὰς ἠσυχάσω, ἐπειδὴ, ὅταν πῆγα, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, φοβόμουνε λι-

γάκι. Ἀλήθεια περίεργον, μὰ δὲ νοιώθω τίποτα πονεῖν, οὔτε τὸν παραμικρὸν τὸν πόνον, οὔτε κούραση καμιά; εἶναι, μὲ λίνε, ἡ μεγαλύτερη ἀπόδειξις πὼς τὸ ἐράπεμα πετυχαίνει περίφημον. Ὅλους μὲ τὴν καρδιά μου σὰς φίλῳ κι ἀπὸ τὴν χαρὰ μου ποὺ δὲν πονῶ, ἐνὼ σὰς τὰ γράφω. Ἄχ! πόσο θὰ τὸ ἤθελα ἔτσι νὰ εἶμαι, σάν ἐρῆθῃ ὁ Κύριος! Τόντις θάμαι φτυγισμένη. Ὁ κ. Χουίταρης βώτῳ καὶ γιὰ τίς θερμοκρασίας; εἶναι καταφαινογραφημένος ποὺ δὲν ξεπέρασα τοὺς 38°. Λοιπόν, ἀφέντη, ἀφῶ εἶναι φακιστημένος ὁλος ὁ κόσμος, ὅς εἴμασθε καὶ μεῖς. Ἐγὼ τὸ νοιώθω περίφημον πὼς κάνω τὴν στρατὰ μου γλήγορα καὶ πὼς θάμαι γιατρεμένη πρὶν ἀπὸ ἔξιν μῆνας. Εἶπα τοῦ κ. Σεβιλᾶ πὼς ἡ ἐφτυχία μου θάποκορυφωθῇ μόνο τὴν μέρα ὅπου θὰ μὲ χειρουργήσῃ, καὶ γέλασε, γιὰ τὸ λίει πὼς μιλῶ γιὰ χειρουργήματα σὰ νὰ μιλοῦσα γιὰ ἐφτυχήματα. Πικρατῶ τὴν κουδέντα, μὰ ὄχι τοὺς γλυκοὺς μου τοὺς λογισμοὺς; κακὰ ἢ καλὰ, ἔσας πάντα μου φωνάζω, ποὺ μὲ χαδιέβετε ὅλοι σας πάντα καὶ πάντα; εἶμαι ὅλη δική σας καὶ νὰ μὴ μὲ λίτε πὼς ἐγὼ σὰς ὑποχρεῶνω μὲ τὴν γιατρεία μου, γιὰ τὸ ἂν ἡ Κυρία εἴλεγε ἄλλοτε πὼς εἶμαι ἡ κολόννα τοῦ σπιτιοῦ, θὰ μπορούσε τώρα νὰ πῆ τὸ ἐναντίον. Ἄχ! ἡ καημένη, τὸ ξέρω πὼς εἶναι πᾶ-

φῆλσε, κᾶν κάποιον ἐβλαψε, τί τάχα ; Ὅλα θὰ ξεχαστοῦν, καὶ τὸ διάβα μου κανένα δὲ θ' ἀφήκῃ σημάδι, κανένα ! Δὲ μὲ τρομάζει ποῦ τὸ κουφάρι μου θὰ σίπεται μέσα σὶ ἀραχνιασμένο χάσμα, καὶ δὲν ψηφῶ στάλα τὰ γράμματα ἢ τὸ ῥόδο ποῦ ἡ σάρκα μου θὰ θρέψῃ. Τὸ διάβα μου κανένα δὲ θ' ἀφήκῃ σημάδι, κανένα !

Ἀπόστασε ὁ Ἐρμῆς ἀπὸ τὰ χαρῶν του τὸ ψυχρομάζωμα, καὶ τὸ κουρασμένο τὸ καρᾶβι τοῦ Χάρωνα ξεχαρβαλώθηκε. Κι ἀφτὸς ὁ Πᾶν πέρασε καὶ πάει ! Μᾶς δάμασε ἡ Γῆς, κ' ἡ Γῆς γένηκε Κρόνος; ἀφτοῦ ἀρχινᾷ κι ἀφτοῦ τελειώνει τὸ εἶναι μου — καὶ τὸ διάβα μου κανένα δὲ θ' ἀφήκῃ σημάδι, κανένα !

Ὁ Προμηθεὺς κατέβασε ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν — διὰν ἀκόμα εἴτανε οὐρανός — τὰ κοίμητον τὸ θεριόν, τὴ φλόγα, καὶ τὸ νομᾶ του σηλώθηκε μεσουρανίς, μ' ἐφκὲς ἀπὸ κάτουθεν κι ἀνάθεμα ἀπὸ πάνω.

Οἱ φλόγες θὰ σηλώσουνε τὸ νομᾶ μου ἐπὶ οὐράνια μὲ τῆς Γῆς τὰνάθεμα.

Μὰ τὸ διάβα μου κάποιον θ' ἀφήκῃ σημάδι... Ἀρνητικόν !

Πόλη, 28—8 07.

ΑΜΟΥΡΓΙΑΝΟΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

Schloss—Bieberstein 10/9/07.

Φίλιππε Νουμά,

Ἄφου Σεῦχαριστήσω πρῶτα γιὰ τὴν καλοσύνη ποῦχες σὰ δημοσιεύσῃς τὸ ἄρθρον μου, θὰ μὲ ἐπιτρέψῃς νὰ τὸ συμπληρώσω κάπως καὶ εἰπῶ κᾶτι σχετικόν μὲ τὰ κολακευτικὰ λόγια ποῦ τὸ συνάδουσε. Ἐκεῖ πῆρα τοὺς δημοτικιστὰς ὅπως μᾶς παρουσιάζονται σήμερον καὶ προσπαθῆσα νὰ ἐξετάσω τὰ κακὰ ποῦ φέρνει ὁ στενὸς ὀρίζωντάς τους. Στὸ γιὰ μᾶς παρουσιάζονται ἔτσι, μὴν νὰ δοθῇ ἡ ἀκόλουθη ἐξήγησις. Στὴν ποίησιν πρῶτα πρῶτα ἔπρεπε νὰ φανῇ ἡ ψευτιά τῆς καθαρεύουσας. Σκωμῶς, Βηλαρᾶς, Βελκωρίτης, Παλαμάς, Ψυχάρης, Παλλῆς, Ἐφταλιώτης κ. ἄ., ὅλοι οἱ μίσοσπάστες ἐπὶ τὴ γλώσσα ἦταν καὶ εἶναι ποιηταὶ ἢ ποιητικοί. Κατὰ τὴ γνώμη τους οἱ ἰδέαι κυβερνοῦν τὴν κοινωνία καὶ τὴ σπράχνον ἐπὶ τὴν πρόοδο. Ἡ Τέχνη εἶναι ὁ εὐγενικώτερος καὶ καταλληλότερος φορεὺς τῶν ἰδεῶν μ'

ρα πολὺ καλὴ γιὰ νὰ τὸ βλῆ κᾶν μὲ τὸ νοῦ τῆς νὰ πῆ τέτοιο πρᾶγμα. Ἐῖτε ἀκούραστος ἀλήθεια, πρέπει πάντα ὅλοι σας νὰ ἐνεργᾶτε καὶ νὰ συλλογιέστε τοὺς ἄλλους; ἀφτὸ θέλετε καὶ μ' ἀφτὸ χαίρεστε.»

Ὁ κ. Σεβιλᾶς εἶχε δίκιον. Ἐπέσε ὁλόκληρον τὸ πρῆξιμον κ' εἴτανε σάν ὁμοιος γλυκὸς τὸ γράμμα τῆς τετάρτης, εἴκοσι ἔφτα. Ἡ Πολυαγκηπτή μου ἀφέντη, παραξένον, ἀλήθεια παραξένον ἀπὸ τὴν περαμένην τὴν δεφτέρα, ἡ ὄρα ἐξῆς, κανένας σπουδαῖος πόνος ἐπὶ φούσκα, μήτε χτὲς ὕστερον ἀπὸ τὸ ραδιογράφημα. καὶ τοὺς δύο γιατροὺς ποὺ μὲ ζετᾶσαν. Σὰς βεβαιῶνω πὼς μόλις τὸ πιστέβω. Ἄχ! πόσο χαίρομαι ! Πόσῳ τόσο πολὺ τὴν ἄλλη βδομάδα ! Θὰ χαρῆ ὁ καημένος μας ὁ Σεβιλᾶς; ἐμοιάζω τόντις σταναχωρεμένος μὲ τοὺς πόνους μου; δὲν ἔξερε πᾶ τί νὰ κάμῃ. Δὲν ἔχετε ἰδέαν τί καλὸς ποῦ εἶναι, πρέπει κανεὶς νὰ τὸν ξέρῃ. Δὲν εἶδα ποτὲ μου τέτοιο γιατρόν, καὶ νὰ βλέπτε μὲ τί ἀφοσίωσις κ' εὐκρίνεια μὲ μιλεῖ, ἀνοιχτόκαρδον πάντα καὶ δὲ μὲ κρύφτει τὰ πρᾶγματα. Σὰς ἐρκίζομαι πὼς συχνὰ μὲ φαίνεται πὼς κάπως σὰς μοιάζει ἐπὶ τὸν χαρᾶχτῆρα. Ἴσως ὁ λόγος μου νὰ μὴ σας ἀρεσῇ, μὰ εἶναι τόσο καλὸς ἄνθρωπος. Σὰς βεβαιῶνω πὼς τὴν μέρα ποῦ θὰ